

Besluitenlijst 52ste vergadering van het Comité van Ministers, Breda, 9 mei 2000

1 Besluit Comité van Ministers over het Taaladviesoverleg

Het Comité van Ministers gaat akkoord met de instelling van een Taaladviesoverleg dat geldt als overlegplatform tussen taaladviesdiensten en taaladviseurs en dat verantwoordelijk is voor het bereiken van een inhoudelijke consensus inzake concrete taalkwesties, met name van die kwesties die in de Taaladviesbank opgenomen dienen te worden. De algemeen secretaris stelt terzake een instellingsbeschikking en bijbehorend samenstellingsbesluit vast. Het overlegorgaan zal ten hoogste tien leden tellen. De leden worden benoemd voor een periode van drie jaar. Hun mandaat kan één keer automatisch worden verlengd. Twee jaar na het inwerkingtreden van het instellingsbesluit zullen de werkzaamheden van het overleg worden geëvalueerd.

2 Besluit Comité van Ministers over ICT binnen het onderwijs Nederlands

Het Comité van Ministers verklaart zich akkoord met de nota ICT binnen het onderwijs Nederlands en vraagt de algemeen secretaris om verdere uitwerking van de drie voorgestelde projecten. De nota maakt deel uit van dit besluit.

3 Besluit Comité van Ministers over de Jonge Gouden Uil

1. *Het Comité van Ministers vraagt het ambtelijk letterenoverleg in overleg met Stichting Lezen en andere partners een voorstel te doen voor een gezamenlijk leesbevorderingsbeleid, ten behoeve van zijn eerstkomende vergadering.*

2. *Project: bevorderen van het lezen van literatuur in secundair onderwijs / voortgezet onderwijs: De budgetten voor het project Jonge Gouden Uil, tezamen f 175.000,-, worden vanaf 2001 beschikbaar gesteld voor een nieuw project voor de bevordering van het lezen van literatuur door jongeren vanaf 15 jaar in het secundair onderwijs / voortgezet onderwijs.*

De Taalunie nodigt via een openbare werving instellingen uit om een voorstel in te dienen dat voldoet aan de volgende criteria:

- *Nederlands-Vlaamse samenwerking;*
 - *Een prijs en competitie tussen jongerenjury's en jury's van deskundige volwassenen;*
 - *Deelname van tenminste 1000 scholieren, van Nederlandse en Vlaamse scholen;*
 - *Een slotdag voor de scholieren met prijsuitreiking, inhoudelijke discussie tussen scholieren, genomineerde schrijvers en leden van volwassenenjury's;*
 - *Communicatie tussen Nederlandse en Vlaamse leerlingen over de boeken, ook via Internet;*
 - *Medewerking van het boekenvak en van het openbaar bibliotheekwezen bij de promotie en de beschikbaarstelling van boeken;*
 - *Publiciteit over de prijs in het hele Nederlandse taalgebied, bij voorkeur ook via de televisie.*
- De inzendingen worden beoordeeld door de beleidsgroep bestaande uit vertegenwoordigers van de Stichting Lezen, het Ministerie van de Vlaamse gemeenschap departement Onderwijs, het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap departement Cultuur en de Taalunie. Een afvaardiging van ONUB en SABIDO wordt betrokken. In de najaarsvergadering bespreekt het Comité van Ministers het advies van de beleidsgroep.*

3. *Project: meer aandacht voor Jeugdliteratuur bij leraren voor het basisonderwijs: Het Comité vraagt dezelfde beleidsgroep (zie hierboven) om een voorstel voor een project met als doel meer aandacht voor jeugdliteratuur bij lerarenopleidingen / pabo. In de najaarsvergadering wordt dit voorstel voor een project geagendeerd.*

4 Besluit Comité van Ministers over Voorlopig Actieplan en ontwerpbegroting 2001

Het Comité van Ministers keurt het voorlopige actieplan 2001 vast en keurt de ontwerpbegroting 2001 goed. Het voorlopige actieplan 2001 en de ontwerpbegroting 2001 worden voorgelegd aan de Interparlementaire Commissie en aan de Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren.

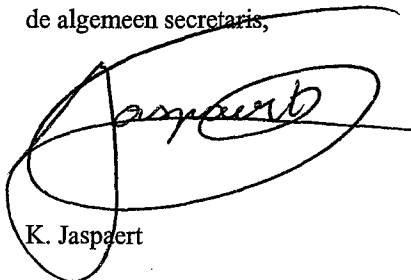
Brussel/Den Haag,

de voorzitter van het
Comité van Ministers,

de algemeen secretaris,

B. Anciaux

K. Jaspert

Onderwijs Nederlands en ICT

Inleiding

In het veld van het onderwijs in en van het Nederlands zijn de verwachtingen ten aanzien van ICT hoog gespannen. Men verwacht dat ICT het onderwijs Nederlands in staat zal stellen om een hoger rendement te halen. Met name op die terreinen waar dat rendement de laatste tijd ter discussie staat – taalvaardigheidsonderwijs gericht op het bestrijden van maatschappelijke achterstand – hoopt men dat ICT nieuwe mogelijkheden biedt.

ICT kan op drie niveaus voor verbetering van het onderwijs Nederlands zorgen. In de meest directe zin kunnen ICT-materialen er voor zorgen dat **leerlingen** veel individueler en interactiever aangesproken worden, zowel tijdens het onderwijs- als tijdens het toetsingsproces. Ook qua motivatie en binding van de lessen Nederlands met de realiteit biedt ICT nieuwe mogelijkheden. Ten slotte kan ICT de introductie van nieuwe werkvormen vergemakkelijken.

Op het niveau van de **leraar** opent ICT mogelijkheden tot scholing en overleg. Zo stelt ICT leraren in staat om op een veel efficiëntere wijze dan voorheen informatie uit te wisselen met elkaar. Ook het informeren van leraren over de nieuwste ontwikkelingen in het vakgebied wordt door ICT in belangrijke mate vergemakkelijkt. Voor het niveau van de **onderwijsondersteuning** werpt ICT zowel in onderzoek als in ontwikkeling nieuwe vragen en nieuwe mogelijkheden op.

Stand van zaken

Algemeen kan worden gesteld dat de overheid er - zowel in Nederland als in Vlaanderen - voor gekozen heeft om vooral te investeren in de technologische kant van het verhaal en in die inhoudelijke kanten die een effect hebben op het onderwijs in het algemeen. Voor investeringen gericht op een bepaald vakgebied is men terughoudend gebleken. Dat heeft men grotendeels overgelaten aan particuliere initiatieven, hetzij van commerciële uitgeverij, hetzij van organisaties en personen die in de ondersteuning een rol spelen. Dit heeft voor het onderwijs Nederlands en het gebruik van het Nederlands als instructietaal in het onderwijs geleid tot een groot aantal initiatieven, gericht op de diverse onderwijsniveaus, zeer verscheiden in opzet, omvang en kwaliteit. Ondanks deze diversiteit kunnen een aantal kenmerken genoemd worden die op een groot aantal van deze initiatieven van toepassing zijn:

- de initiatieven zijn eerder *bescheiden van opzet*. Met uitzondering van de enkele initiatieven die wel door de overheid werden gesubsidieerd, bestaat het aanbod vooral uit eenvoudige toepassingen, of uit demoversies van programma's. De vele mogelijkheden die ICT voor het onderwijs Nederlands biedt, worden nog lang niet aangeboord.
- de meeste ontwikkelde materialen zijn *vrij klassiek van opzet*. Gegeven het feit dat ontwikkeling een kostbare zaak is, wensen de meeste betrokkenen geen grote risico's te nemen. Daarom ontwikkelen zij vaak ICT-versies van inhoud, werkvormen en materialen waarmee de gemiddelde leraar reeds vertrouwd is. Dit kenmerk zorgt ervoor dat ICT vooralsnog geen belangrijke rol speelt met betrekking tot vernieuwing van het onderwijs Nederlands.
- ondanks het feit dat er vanuit vele hoeken op het voordeel van Nederlands-Vlaamse samenwerking bij het ontwikkelen van ICT voor het onderwijs Nederlands wordt gewezen, moet geconstateerd worden dat die *ontwikkeling in Nederland en Vlaanderen grotendeels langs gescheiden lijnen* verloopt. Ook wat dit aspect betreft volgt ICT de paden die reeds voor klassiek ontwikkelingswerk getrokken zijn. De contacten die worden onderhouden zijn vooral gericht op het uitwisselen van ervaringen, maar niet op het samen ontwikkelen van instrumenten.

Activiteit in Taalunieverband

Net zoals bij andere onderwerpen met betrekking tot onderwijs Nederlands heeft de activiteit van de Taalunie er vooral in bestaan uitwisseling tussen Nederland en Vlaanderen te faciliteren. Die activiteit heeft zich tot nu toe vooral gericht op het derde niveau, dat van de onderwijsondersteuners.

Zo werd in de schoot van het Platform Onderwijs Nederlands een werkgroep ICT opgericht, die moet zorgen voor een diepgaandere inhoudelijke onderbouwing van Nederlands-Vlaamse ICT-activiteiten gericht op het vergroten van de kwaliteit van het onderwijs Nederlands. Ook het pas opgericht Platform Volwassenenonderwijs NT2 heeft besloten om werk te maken van het opstellen van een actieplan voor ICT. Voor het niveau van de leraren, werd aan SLO en DVO gevraagd om een informatieaanbod te ontwikkelen via het pas opgestarte Taaalunieversum. Het ligt in de bedoeling om dit Taalunieversum uit te laten groeien tot een digitale vraagbaak voor leraren Nederlands op alle onderwijsniveaus. Voor het eerste niveau, dat van de leerling, is vooralsnog vanuit de Taalunie geen initiatief genomen.

Nieuwe initiatieven

Omdat het Comité van Ministers het belangrijk vond dat in Nederlands-Vlaams verband ook werk gemaakt werd van concretere projecten, heeft het Algemeen Secretariaat in de voorbije maanden gesprekken gevoerd met een groot aantal betrokkenen: de specialisten van het onderwijs Nederlands, de vertegenwoordigers van de educatieve uitgeverijen en de departementen (onder andere in het kader van Gent V). Uit die gesprekken heeft het Algemeen Secretariaat geleerd dat op elk van de drie terreinen grotere Nederlands-Vlaamse samenwerking verwelkomd wordt, en zelfs nodig geacht wordt met het oog op de vernieuwing van dat onderwijs. Uit de vele ideeën en suggesties heeft het Algemeen Secretariaat er een aantal geselecteerd om aan het Comité van Ministers voor te leggen. Het gaat hierbij om initiatieven die in het verlengde liggen van activiteiten die het Algemeen Secretariaat reeds onderneemt, die andere instanties (bijvoorbeeld educatieve uitgeverijen) in staat stellen om verder te gaan in ICT-ontwikkeling dan ze tot nu toe deden, of die heel specifiek ingaan op domeinen waar het voordeel van ICT heel groot kan zijn. Het Algemeen Secretariaat heeft daarbij niet geprobeerd om nu al een volledig programma op te stellen. Het gaat hier om het voorstellen van een aantal uitgesproken activiteiten waarmee aangetoond kan worden dat Nederlands-Vlaamse samenwerking op dit terrein lonend is, en dat de Taalunie een rol heeft te vervullen in het tot stand brengen van die samenwerking. Ook was het niet de bedoeling om al meteen een zeer gedetailleerd en concreet voorstel voor te leggen. Hieronder worden de verschillende activiteiten voorgesteld. Van het Comité van Ministers wordt verwacht dat zij aangeven welke van de genoemde activiteiten zij uitgewerkt wensen te zien. Voor die activiteiten zal het Algemeen Secretariaat dan in de komende maanden een concreet projectplan maken.

Precompetitieve materialen

De meerwaarde van ICT voor het onderwijs komt voor een aanzienlijk deel voort uit de 'gelaagdheid' die via computerprogramma's in lesmateriaal ingebouwd kan worden. Een leerling is bezig met een taaloefening op de computer en kan directe feedback krijgen op wat hij of zij heeft ingevuld, doordat de vragen zijn gekoppeld aan bijvoorbeeld uitleg van grammaticaregels. Na voltooiing van een oefening krijgt de leerling een vervolgoopdracht aangeboden die aansluit bij het niveau dat de computer in de eerste oefening heeft geconstateerd. Het Algemeen Secretariaat denkt goed te kunnen inspringen op deze problematiek. Het idee is om zaken als een didactische spellingcheck, een woordenboek of uitspraaklijst *tegen kostprijs ter beschikking te stellen* aan ontwikkelaars en uitgeverijen van educatieve materialen. Het gaat hierbij dus *niet* om het zelf ontwikkelen van zaken die al bestaan, maar om ervoor te zorgen dat (half)producten die er al zijn, ook beschikbaar worden voor de kleinere uitgeverijen of onderwijsondersteunende organisaties die lesmateriaal ontwikkelen, kortom steun geven aan ontwikkelingen die al gaande zijn. De organisaties die daartoe een gedegen voorstel indienen, kunnen dit soort middelen tegen kostprijs inkopen via de Taalunie en inbouwen in hun lespakketten. De precompetitieve materialen die in aanmerking komen om ter beschikking gesteld te worden kunnen betrekking hebben op materiaal voor zowel basis-, voortgezet/secundair- als volwassenenonderwijs. De materialen kunnen ingebouwd worden in taalmethodes maar zeker ook in andere vakken, waarin schrijfvaardigheid aan te pas komt. Deze vorm van dienstverlening heeft verschillende voordelen. Ten eerste is het naar uitgeverijen toe een belangrijke inspanningbesparende en daarmee ook een kostenbesparende service. Navraag in het veld bevestigt de behoefte aan dergelijke diensten. Ten tweede, en dit is voor het Algemeen Secretariaat nog belangrijker, komen er op deze manier volledige en solide ondersteuningsmaterialen ter beschikking van leerlingen, studenten en cursisten.

Remediërend lezen

Uitgeverijen en verwante instanties die lesmateriaal ontwikkelen, erkennen anno 2000 allen de noodzaak van goede ICT-middelen voor het onderwijs, en de productieomvang ervan neemt dan ook met het jaar toe. De lesmaterialen die momenteel op de markt verschijnen richten zich over het algemeen op grote doelgroepen. Het is evident dat de hierboven reeds beschreven kostbaarheid van de materialen de hoofdreden is voor een keuze voor de grootste gemene deler. Hoe begrijpelijk het ook is dat kleine doelgroepen nog vaak buiten de boot vallen als het gaat om ICT-middelen; het is wel een gemiste kans. Het is bijvoorbeeld een gemiste kans voor taalzwakke leerlingen, waarvan er in elke Nederlandse en Vlaamse klas meerdere te vinden zijn. Daarbij komt dat de mogelijkheden van ICT zich uitermate goed lenen voor remediërende programma's. Het kan leerlingen de kans bieden individueel, een op hun niveau aangepast traject te doorlopen. Dat dit ook voor de docenten van de leerlingen een uitkomst zou bieden is evident. Het Algemeen Secretariaat zou graag een opdracht willen formuleren voor de ontwikkeling van materialen ten behoeve van remediëring in het kader van zorgverbreding binnen het onderwijs. Met de uitvoering van een dergelijke opdracht zou een impuls gegeven kunnen worden aan het leesonderwijs binnen Nederland en Vlaanderen. Het Algemeen Secretariaat heeft over dit idee gesproken met de Gemeenschappelijke Educatieve

Uitgeverijen (GEU) in Nederland en de Gemeenschappelijke Educatieve en Wetenschappelijke Uitgeverijen (GEWU) in Vlaanderen. De respons op het idee was positief. Het Algemeen Secretariaat denkt hiermee kortom niet alleen een inhoudelijk verrijkend, maar ook breedgedragen voorstel te kunnen formuleren.

Het Taalunieversum en ondersteuning van de docent

In het onderwijsveld wordt vol verwachting uitgekeken naar de komst van het Taalunieversum. Direct betrokkenen als docenten, studenten, onderwijsbegeleiders en opleiders zien hierin een belangrijk medium om antwoorden te vinden op de meest uiteenlopende vragen aangaande het onderwijs in en van het Nederlands. Op het moment dat de zoekmachine van het Taalunieversum volledig operationeel is, zal de op het Internet aanwezige informatie op het vlak van onderwijs aan leerlingen van basisscholen en scholen voor voortgezet/secundair voor een belangrijk deel ontsloten worden via het Taalunieversum. De SLO is aangezocht als coördinator van het onderwijsluik van de portaalsite en voert de taken uit in samenspraak met DVO. De werkgroep ICT van het Platform Onderwijs Nederlands heeft hierbij een resonerende rol.

Gesterkt door de reacties uit het veld, denkt het Algemeen Secretariaat via het Taalunieversum echter nog *een verdergaande ondersteuning* te kunnen bieden, speciaal gericht op het hart van het onderwijs, op de (toekomstige) docent. Heel concreet kan hierbij gedacht worden aan de volgende mogelijkheden: het opzetten van een lessendatabank, het creëren van een plek waar docenten feedback kunnen geven op door andere docenten ontwikkelde materialen, het opzetten van discussiefora, het bieden van mogelijkheden om stagiaires en stagescholen met elkaar in contact te brengen en het bieden van scholingsmateriaal voor klasseassistenten en vrijwilligers.

Er zijn waarschijnlijk nog veel meer zinvolle initiatieven mogelijk om docenten via het Taalunieversum te ondersteunen en te stimuleren in hun werk. Het Algemeen Secretariaat verwacht dat contouren hiervoor zich zullen gaan aftekenen op het moment dat de portaalsite in de lucht is, en docenten zelf vragen en ideeën kunnen aandragen.

Als een dergelijk initiatief gevolg zou krijgen, lijkt het het Algemeen Secretariaat vanzelfsprekend van vitaal belang dat nauwkeurige afstemming plaats vindt met Kennisnet.